

"ישראל אשר בך אתפאר"

השליחות וקידוש ה' – ערכי יסוד בשירות בני הישיבה בצבא

ראשי פרקים

- א. חובת האדם בעולמו
- ב. אורם של ישראל
- ג. פרמטר קידוש ה'
- ד. ההכנה לקידוש ה'

א. חובת האדם בעולמו

בני ישראל נשלחו בעולם הזה לברר מלכותו, וזו כל תכלית בריאת האדם, ולכל נפש בישראל יש תיקונים מיוחדים ושליחות מיוחדת. והנפש צריכה להעיר ולמשוך מעשה הנוף, וזו כל תכלית האדם. הצורך בכלל בכני ישראל הוא שאין הקדושה יכולה להתעלות בעולם הזה אלא על ידי הסתר. והכח הוא להכניע החומר שבגוף אל הנשמה, וכל הקרוב אליו יותר מתבטל מאוד. כי הנשמה היא חלק אלוהי ממעל, וכל מה שהיא מרגשת הוא מעלה עמה. זו כל עבודת האדם המתבטאת בשלמות הנפש. עבודה שלעולם אין לה שיעור, כי הנשמה חלק אלוהי ואם כן הנפש לעולם לא תמלא אלא כפי עבודת האדם¹.

שער היחוד והאמונה הוא חלקו השני של ספר ה"תניא". חלק זה עוסק בעניינים עילאיים, באלוקות וביחס בינה לבין אדם ועולם. ההקדמה לחלק זה נקראת "חינוך קטן", ובה מתבארת חשיבותה העקרונית של מערכת יחסים זו.

"חונך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"². שואל בעל ה"תניא", האם החינוך הוא על פי דרכו האינדיבידואלית, גם אם אינה מושלמת, או דרך אבסולוטית ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה"? תשובתו היא, כי יש שני מיני אהבת ה'. האחת - נחלת הצדיקים האמיתיים, כלות הנפש בטבעה אל בוראה

¹ ע"פ "שפת אמת" לפר' ויקרא.
² משלי כ"ב ו'.

שחר ארזי

והתכללותה באין האלוקי, אהבה השייכת בצדיקים שמעצם היותם חיים הם אוהבי ה' "כשלהבת העולה מאליה".

אולם, לגבי כל אדם ישנה אהבה אחרת שהאדם יכול להגיע אליה, שאותה הוא צריך לעורר על ידי עבודה בפועל, במחשבה ובהתבוננות. זוהי "אהבה שכל אחד מישראל יוכל להגיע אליה כשיתבונן היטב בעומקא דליבא בדברים המעוררים את האהבה לה' בלב כל ישראל". אם מתבוננים היטב - מתאמצים וחוקרים - ובעומקא דליבא - ברצינות רבה ובהתקשרות נפשית, אזי ניתן להגיע לאהבה. להבין "כי הוא חיינו ממש" - אין נתק בין הקב"ה לעולמו. הקב"ה הוא מקור חיי האדם ומהותם. וכאשר האדם יבין שהקב"ה הוא הממלא אותו, והאדם הוא למעשה חלק מהאין הגדול, הרי שהאינדיבידואל, ה"אני", הוא למעשה חלק מהקב"ה, והמחשבה האגואיסטית הפשוטה ביותר היא, לכן, אהבת ה'. כל אחד יכול להגיע לאהבה, הואיל והרגש הזה חי, קיים ומפעם בפנימיות של כל אחד ואחד.

זהו שינוי רדיקאלי של נקודת ההשקפה, כל תפיסת החיים משתנה. כי "אני" חלק קטן מהאלוקות הגדולה, ולאילוקות יש מטרה, ו"אני" כחלק ממנה מבצע משימה, צעד קטן בדרך למטרה. כל פעולה צריכה להיות מכוונת להגשמת השליחות הגדולה, בדרך להגשמת המטרה האלוקית.

תפיסה זו, הרואה את האדם כשותף בהשגת המטרה האלוקית, טומנת בחובה משמעות עצומה, היא מגדלת לאין שיעור את כוחו של האדם, ובכך מעצימה ביחס ישיר גם את האחריות המוטלת עליו אם חס וחלילה לא יענה לאתגר.

כשהתחוננים ממים מדרך הטוב מסתלקים ההשפעות ומתמסכן עמוד הקדושה, כי העיקר תלוי בתחוננים... והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם... וימאים בעיניו תאוות הנרדמים ויעירם בחשק הרוחני גם נרגש לבעל נפש כל חי עד אשר ייטיבו מעשיהם, ובזה יגאל ה' ממכרו, ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב.³

אם הקו המנחה הוא היות "העיקר תלוי בתחוננים", מחריף שבעתיים הביטוי: "אוי לנו מיום התוכחה". איך יוכל האדם לעמוד בפני צער השכינה, אשר שלחנו אל העולם ותלתה בו תקוותה והוא איכזבה! איך יוכל ויראה בכאבה על החמצת ההזדמנות, על הנשמה הטהורה שהתכחשה ליעודה ולשולתה?

³ "אור החיים", ויקרא כ"ה כ"ה.

"ישראל אשר בך אתפאר"

ותינה כאב זה הנביא ירמיהו⁴:

כה אמר ה': מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי, וילכו אחרי החבל ויהבלו? ולא אמרו 'איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים, המוליך אתנו במדבר, בארץ ערבה ושוחה, בארץ ציה וצלמות, בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם? ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול פריה וטובה, ותבאו, ותטמאו את ארצי, ונחלתי שמתם לתועבה. הכהנים לא אמרו: 'איה ה', ותופשי התורה – לא ידעוני, והרועים – פשעו בי, והנביאים – נבאו בבעל, ואחרי לא יועילו הלכו... ואנכי נטעתיך שורק, כלה זרע אמת, ואיך נהפכת לי סורי הגפן נכריה?

והשאלה נשארת ומהדהדת בחללו של עולם.

האדם הוא שליח. לא לשוא הוא נברא:

לעת כזאת שנבראתי מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות⁵.

את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להסביר אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם⁶.

האדם נברא בעת ספציפית, במקום ספציפי ולתכלית ספציפית, כל הגורמים הדרושים על מנת שיצליח בהשגת יעודו ניתנו לו. הוא נתבע להתאמץ ולהשיג. כך יתקדם העולם. כך החליט הקב"ה שעולמו יתקדם.

אך מי יכריח את האדם להחליט את ההחלטות הנכונות? מי יוביל אותו בדרכו? מי יאכוף עליו לקבל את ההדרכות האמיתיות? אף לא אחד. "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". ודוקא בעניין זה אמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר:

אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר: זעתי ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה את ה'...⁷.

זה תלוי בתחתונים, שמסר הקב"ה הבחירה לבני אדם. ומה שנכתב המקום והזמן, כי הכל תלוי בישראל. ונ' בחינות – עולם, שנה, נפש – התיקון שלהם על ידי עבודת בני ישראל להשם יתברך⁸.

⁴ ירמיה ב'.

⁵ "עולת ראייה" חלק ב', עמ' שני.

⁶ הרי"ד סולוביצ'יק, "ימי זכרון" עמ' 21.

⁷ שבת לא ע"ב.

⁸ "שפת אמת" לפרי במדבר.

שחר ארזי

"זה תלוי בתחתונים", "העיקר תלוי בתחתונים", כך החליט האל. והתביעה
קיימת ועומדת. קום! אזור כגבר חלציק ופעל! מלא את שליחותך! לכך נוצרת!

האם יעמוד האדם במשימתו? האם ימלא את שליחותו?

אנא אלי, עשה אותי כלי לשליחותך
במקום שבו מקננת שנאה תן לי לזרוע אהבה
במקום שבו עלבון - סליחה
במקום שבו חושך - אור
במקום שבו ספק - אמונה
במקום שבו עצב - שמחה
אנא אלי, עשה אותי כלי לשליחותך.

ב. אורם של ישראל

"בני ישראל נשלחו בעולם הזה לברר מלכותו"⁹. את האידיאל הגדול הזה
ביטאה התורה בבואה להגדיר את מטרת רגע השיא של עם ישראל, מעמד הר
סיני: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"¹⁰.

משמעות בחירת ישראל לעם סגולה: הוא נבחר למלא חובה נעלה של
חכם, של מטיף, של כהן האומות... על מנת לחולל שינוי כביר בקרבם.
שליחותו של עם ישראל טבועה בחותם האלהים¹¹.

עם ישראל, אור לגויים, נשלח לעולם בכדי להוביל אותו אל התיקון, אל יעודו.
לעולם יש מטרה, ועל עם ישראל מוטלת האחריות להשגתה. הוא הכח הרוחני,
המכוון. זהו האידיאל הגדול של עם ישראל, ותקוותו של הקב"ה, כי העם ימלא
את שליחותו ויהיה לו ממלכת כהנים וגוי קדוש.

אמנם, עם ישראל יוכל למלא את שליחותו רק לאחר שיהיה הוא ממלכה שלמה
של כהנים וגוי קדוש. רק לאחר שיהיה מהות נפרדת אלוקית בשם "ישראל".

לכל הנבראים נמשך חיות מנקודה אחת שנק' שלום ששלימות הכל
בנקודה זו... ושום אחד מישראל לא יוכל לקרב עצמו בלי ביטול לכללות
ישראל שעל ידי זה יוכל להבטל ולהכלל בשורש חיות הכל... ורצונו יתברך
מישראל להיות כלל, ועבודת כל אחד יהיה בטל לכלל והכלל בפרט... כי אם

⁹ "שפת אמת" ברי המאמר, עיי"ש.

¹⁰ שמות י"ט ו'.

¹¹ ר' אליהו בן אמוזג, "ישראל והאנושות", עמ' 281, מוסד הרב קוק, ירושלים 1961.

ישראל אשר בך אתפאר"

יהיה כל אדם זוכה כפי מעשיו לא יהיה כח לשום בריה לגשת אל עבודת הקודש כנ"ל¹².

כל זמן שאין החפץ העז והטהור של האידאליים האלוקיים והוצאתם אל הפועל במהלך היסטורי חי, קיים ומתמיד, מתגלה באומה, השכינה היא כגלות, וכח החיים המתגלה על פני הכיכר של עבודת ה' הוא כוח חלש ורפה¹³.

אם כן, הכלליות נובעת באופן ישיר מייעודו של עם ישראל. יעוד העם יוגשם בצורתו היותר גבוהה רק כשיוגשם על ידי כלל ישראל. שהרי, עם ישראל -

שתכלית מציאות האומה מצד צורכה, מצד נשמתה ואורח חייה, בשביל קדושתה ורוח ה' השפוך עליה - אורם של ישראל זהו אור ה' וקידוש ה' של ישראל זה קידוש שם שמים, וכבודם של ישראל זהו כבוד שמים וגאולתם של ישראל זו ישועת ה', ישראל אחוזים במגמה האלוקית של כל המציאות המשתלמת על ידם ויוצאת לפועל. על כן זהו גם החפץ העליון על כל יחיד באומה ושל כל הכלל כולו, לזה שואף כל יחיד מתוך עומק נשמתו, על זה הוא רוצה למסור נפשו, על קידוש השם הגדול, הכלל ישראלי... זהו כלל ישראל. אין ערך ואין שיעור למדריגה לקדושה וליקר, לרוממות ולשווי של כנסת ישראל כולה¹⁴.

המסקנה הנובעת היא אחת: לעם ישראל יש שליחות עצומה ויעוד כביר, והוא לא יוכל למלא את שליחותו כשאינו כלל, כשאינו קיים במסגרת אחת, ישראל. אין יחיד בעם ישראל אלא חלק מציבור שמטרתו אחת.

גילוי עומק הערך הכלל ישראלי שבקרבו, קדושת נשמתו, עומק נשמתו וקדושת הקשר עם הכלל הוא אשר מנצח על חיי היחיד. גילוי נשמתו זה הוא המכריע את כל ערכי החיים, הוא המגביר את הכוחות, הוא המביא למסירות נפש, ומגביר את אהבת ד' ואת השאיפה לקידוש ד'¹⁵.

מתוך הבנה זו את יעודו של עם ישראל ואת תפקידו של היחיד בכלל ישראל, ומתוך התבוננות במצבו העכשווי של העם בדרך להגשמת משימתו האוניברסלית, עולה צורך גדול. צורך גדול בהכוונה רוחנית של כלל ישראל ושל כל יחיד בכלל ישראל אל יעוד העם.

זאת היא העבודה היותר קדושה של עבודת התורה בדורותינו אלה¹⁶.

¹² "שפת אמת", קורח, תרל"א.

¹³ הרב קוק, "דעת אלוהים", "עקבי הצאן" קל"ח.

¹⁴ הרב צבי טאו, "לאמונת עתנו".

¹⁵ שם.

¹⁶ "דעת אלוהים" עמי ק"מ.

שחר ארזי

ג. פרמטר קידוש ה'

המשמעות המעשית של הטענה אודות הצורך בהכוונה של כלל ישראל ושל כל יחיד בכלל ישראל אל יעוד העם, היא רחבה מאוד ועמוקה מאוד. כל מי שסבור שהוא זכה לדעת את האמת, שהוא בדרך הנכונה, צריך להרגיש מחוייב למשימה של הפצת האמת בקרב העם.

אך כיצד לעשות זאת? הנחיות מעשיות לכך נותן הרמב"ם¹⁷:

אם דקדק החכם על עצמו והיה דיבורו בנחת עם הכריות, ודעתו מעורבת עמהם, ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב מהם ואינו עולבם, מכבד להם ואפילו למקילין לו, ונושא ונותן באמונה, ולא ירבה באריחות עמי הארץ וישיבתם, ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה, עמוף בציצית, מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין. והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם, עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו – הרי זה קידש את ד' ועליו הכתוב אומר: 'זיאר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'¹⁸.

הרמב"ם מצביע על דרך אחת - דוגמא אישית. אם האדם היגדול בתורה ומפורסם בחסידותו, "מדקדק על עצמו ועושה לפני משורת הדין", יימצאו חבריו מתאווים למעשיו, שואפים להיות כמותו. זהו קידוש ה' בתוך עם ישראל. לא רק "לעיני הגוים" (עיין ה"א), אלא כלפי המון העם. והרמב"ם מדגיש זאת "והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם". המטרה הצריכה להיות כל הזמן לנגד עיניו של החסיד: לקדש את ה' לעיני עם הארץ. אם יראה מוזר - לא יתקבל הדבר. עליו לשקול כל מעשה ומעשה בפרמטר קידוש ה'. כל מעשה צריך להיראות טוב, לפני משורת הדין, במידת החסד ומקובל בעיני חבריו.

מי שברצונו אכן להשפיע על העם, חייב להעמיד כל מעשה למבחן קידוש ה'. "מפני מה זכה שבטו של יהודה למלכות - מפני שקידש שם שמים". נחשון שקפץ למים, ונתן דוגמא אישית אמונית כה גבוהה, הוא ראוי גם להנהיג.

לא רק מהלוחמים בפועל תצא העזרה העיקרית בעת מלחמת הרוחות ותמיסת הדעות. לא כל כך מכתיבת מאמרים שהם מריחים ריח מלחמה, כי אם מנצחון של הקדושה, המוסר והצדק המתנגשים בחיים ובמעשה. הכם גדול אחד, גאון בתורה, צדיק במעשיו וישר במידותיו יפעל במהלך חייו ובהשפעתו היוצאת על פי רוב דוקא בלי שום כוונה מצידו, הרבה יותר

¹⁷ יסודי התורה פ"ה הי"א.

¹⁸ ישעיהו מ"ט ג'.

"ישראל אשר בך אתפאר"

מאלפי מאמרים ודרשות נלהבות. אמנם, ראויים הם המכשירים להתקבל בתור כלים עוזרים, הכוח הספרותי והשפעת הדרשה ראויים הם תמיד להיות מתלווים אל השפעת החיים עצמם ולהיות גם כן עולים ומתפתחים באותה המידה הנאותה לשכלל את החיים, להכשיר את הלכות, לישר את העקמומיות שבהם ולטהר את הדעות ואת המידות, לכוון ליבן של ישראל לאביהן שבשמים, אבל כח ההכרעה צריך שיהא תמיד בסגנון החיים¹⁹.

כל החרד לדבר ה' יראה חובה לעצמו לקדש שם שמים "עד שימצאו הכל מקלסין אותו ומתאזים למעשיו". מתוך שכך ידבקו בדרכיו, קרנו של העם תעלה, רמתו המוסרית תתרומם, ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, אז יקרא לה קריה נאמנה ותסול המסילה בדרך ה'.

אחד המקומות שבו קידוש ה' זה עשוי לבוא לידי ביטוי הגדול ביותר הוא הצבא. בצבא קיימים שני גורמים משפיעים במיוחד:

א. זהו גוף שחברים בו דתיים וחילוניים יחדיו, מתוך קונצנזוס, למען מטרה אחת.
ב. החיים בצבא, במערך הקרבי בפרט, אינטנסיביים מאוד, ורבים בהם מצבי הקיצון בהם נבחן האדם - ערכיותו, מידותיו, כשוריו השונים, תברותיותו ועוד.
זוהי הזדמנות פז לכל אשר דבר ה' עמו לקדם את הרמה המוסרית, לקדש שם שמים.

מאידך, בשל אותם הגורמים, כה חמורה התוצאה אם חס וחלילה האדם אינו מקפיד ועושה דברים אשר -

אף על פי שאינן עבירה הרי זה חילול ה', כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר... או שדיבורו עם הבריות אינו כנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים הללו²⁰.

עניינים אשר כה רבים הם בצבא, כה תדירים וטבעיים, והרמב"ם מגדירם "חילול ה'". והמחלל שם שמים עליו אומרת הגמרא:

אבל מי שיש חילול השם בידו - אין לא כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק. אלא כולן תולין, ומיתה מטרקת. שנאמר: 'זנגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו'²¹.

¹⁹ "אדר היקר".

²⁰ רמב"ם שם.

²¹ יומא פו ע"א.

שחר ארזי

כן לגבי החייל הדתי, ועל אחת כמה וכמה לגבי קבוצה שלמה של מחלקת חיילים בני ישיבה.

מהם הערכים שמחלקה זו אמורה לייצג? מהו המסר המרכזי שהיא אמורה להקרין לסביבתה? האם יהדותה תצטמצם לצרכים יהודיים בתחום "צרכי הדת" והאם הנחישות תבוא אך ורק לידי ביטוי באי ויתור על המגיע בתחום זה? מבלי שהדבר יהיה משולב בנחישות להשתפרות מקצועית בתחום הצבאי, אין ספק ששירותם ילקה בחסר יחד עם החמצת ההזדמנות לקדש שם שמיים. במחשבה המקובלת על השירות של חיילים בני ישיבה בצבא עולה מיד הביטוי "צרכי דת": זמן לתפילה, לברכה, "גימלים" בצום, אוכל כשר, ועוד 1001 "העקות" שגורמת מחלקה מיוחדת ושונה זו. והמחלקה, נוח לה לחיות בתדמית זו - היא מחלקה מיוחדת! כשזהו הכיוון זהו גם הייחוד ביחיד. המחלקה אינה טובה יותר, אינה מקצועית יותר, אינה עובדת יותר טוב וכאן נוצר הקרע הגדול.

החמצה כזאת אי אפשר להשלים, אך ניתן לגשת מראש בתפיסה שונה לחלוטין, תפיסה אותה תאר הרמב"ם, פרמטר קידוש ה'. כאשר נתפרסם כי פלוגת בני ישיבות היא בעלת ההישגים המקצועיים הגבוהים ביותר - הרי זה קידוש ה'. כאשר החיילים הללו אהובים על ידי חבריהם ומפקדיהם - הרי זה קידוש את ה'. כאשר אל מול הקטנוניות, נוהג החייל בן הישיבה בגדלות וברוח לב - הרי זה קידוש את ה'. כאשר במצבים הקשים ביותר החייל תמיד מוכן לעזור - הרי זה קידוש את ה'. חייל כזה אשר יוצר סביבו אורה חיובית ומקרינה - הרי זה קידוש את ה', ועליו הכתוב אומר: "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר"²².

יתר על כן, כאשר מזמן הקב"ה לאדם אפשרות לקדש את שמו, ובצבא ישנן הזדמנויות רבות כאלו, אי קידוש ה' כמוהו כחילול ה'. אי עמידה בציפיות המיוחדות הנתלות באדם שתורת ישראל היא אורו - ההילה הערכית, הכתבות הרבות על הדתיים שמחליפים את הקיבוצניקים, מפעל ישיבות ההסדר, המכינות וכו' - כמוה כחילול ה'.

כל מקום שהיה קדוש ונסתלקה משם הקדושה - לשם הטומאה מירבקה יותר ממקום שלא היה קדוש מתהילה.

²² ישעיה מ"ט ג'.

ישראל אשר בך אתפאר"

"יען לא האמנתם בי להקדישני" - מאשים הקב"ה את גדולי המנהיגים בכל הדורות, משה ואהרן, - "לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם"²³.

לנסות להקטין לרגע את פן הצרכים ולהתחיל מרמת האידיאל. לא מיוחדים אלא בעלי יחוד, לא שונים אלא מרוממים. ברמת האידיאל בני הישיבות הם שליחים, נמצאים במבחן מתמיד, וזו השליחות במגמה האלוקית. השליחות הזו בת הגשמה - מתוך השקעה היטב ובעומקא דליבא, מתוך הבנה "שהוא חיינו ממש".

ד. ההכנה לקידוש ה'

בפרקים הקודמים הוצגה הטענה כי בני הישיבות בצבא הם שליחים, אשר בכוחם - על ידי מעשיהם ואורחות התנהגותם - לקדם הרבה את עם ישראל ככוח מוסרי מוביל וגואל. זאת, כביטוי של האידיאל המרכזי של האדם בעולמו:

בני ישראל נשלחו בעולם הזה לברר מלכותו, וזו כל תכלית בריאת האדם, ולכל נפש בישראל יש תיקונים מיוחדים ושליחות מיוחדת²⁴.

שליחות כה נעלה בודאי דורשת הכנה ברמה הגבוהה ביותר. לכן, יש ללמוד את ההכנה מההתכוננות לניסיון הגבוה ביותר להגשמת האידיאל, ניסיון בו הגיעו כל הנשמות המיוחדות למצב אחד, ניסיון בו כחוט השערה היה בינו לבין השגת המטרה: מתן תורה.

ר' חיים בן עטר, בעל "אור החיים", בפירושו למתן תורה, מוצא בפסוק "ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר"²⁵ שלושה עניינים:

ג' עניינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה, שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שרי, היא תורתנו הנעימה:

האחד הוא התנכרות והתעצמות בעסק התורה... כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה. ולזה תמצא כל מקום שזוכרנה ה' לתורה, ידקדקו לומר לשון חזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה... ותראה כי לא תושג ההשגה אלא בהתעצמות גדול. וכנגד זה אמר הכתוב: 'ויסעו מרפידיים', לא בא

²³ במדבר כ' י"ב.

²⁴ "שפת אמת", פרשת ויקרא.

²⁵ שמות י"ט ב'.

שחר ארזי

להודיע מקום שממנו נמעו, שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידיים... והכינו עצמם לעבוד עבודת משה בנועם ה'. והוא אומר: זיכואו מדבר סיני'.

ועניין הב' הוא השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר. וכנגד זה אמר: זיחנו במדבר, פירוש, לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכין עליו.

ועניין ג' הוא בחינת ייעוד חכמים, כהתחברות בלב שלם ותמים, לא שיהיו בד בבד, שעליהם אמר הכתוב: 'חרב אל הכדים', אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה, ויסכירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר 'זיחן שם ישראל' לשון יחיד, שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

כלל ישראל הגיע בסופו של תהליך ארוך, שהחל במסעו של אברהם אבינו לארץ ישראל, המשיך דרך מימוש הנבואה, "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", עד לרגעי השיא שביציאת מצרים, למצב שבו היה ראוי לקבלת תורה. על אחת כמה וכמה שהמתעדתים להמשיך במשימה, לתקן ולברר, חייבים להכשיר עצמם בדרך זו. להתכונן באמת על פי שלוש הדרכים שהתווה "אור החיים": השאיפה לשלמות - "התגברות והתעצמות", ה"שפלות והענוה", והערבות ההדדית - "כולן יחד כאיש אחד".

בפרט, נכון הדבר לגבי היוצאים לצבא. על מנת לקדש שם שמים באמת, להוות דוגמא לחיקוי, יש צורך בהשגת שלמות: שלמות מקצועית, שלמות בשגרה היומיומית, ושלמות בתורה ובמצוות. להשגת השלמות יש צורך בשאיפה עזה:

על ידי שמשתוקק ברוב הרצון בכל ליבו... כי החומר כפי מה שמבקש השלמות זוכה לצורה²⁶.

השקעה אין סופית:

אם אין האדם עולה תמיד מעלה מעלה, על כורחו ירד מטה מטה²⁷.

לתת את המירב למען הצלחת השליחות הנאדרה. זאת בכדי לעמוד כנגד כל הקשיים מחד, ואף לטפס לראש הסולם, להיות כמגדלור המאיר למרחוק: "עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר".

כן זקוקים למידות טובות:

²⁶ "שפת אמת", במדבר.
²⁷ הגר"א, "אבן שלמה".

"ישראל אשר בך אתפאר"

שהעזרה העיקרית במלחמת הרוחות היא רק בנצחון מוחלט של הקדושה, המוסר והצדק²⁸.

במיוחד זקוקים אנו למידת הענוה - "שהיא מידה טובה מכל המידות הטובות"²⁹ - היכולת להיות שפל, לקבל ולקלוט. ה"אני" משלה את האדם ויוצר בו תחושה שהינו "כל יודע" ו"כל יכול". בכניסה למערכת חדשה, ללימוד עניינים חדשים, יש להקטין את ה"אני" ולפנות מקום לחדש. כאשר התורה מדברת, פעם אחת ויחידה, בשבחו של משה רבינו, גדול כל הדורות, מונה היא שבח אחד בלבד: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"³⁰. מידת הענוה של משה רבינו, בחינת "ונחנו מה", היא שהפכתו לכלי מושלם לקבלת התורה בשלמות. השפלות והענוה, המוכנות לקלוט, הם יסוד לכל לימוד חדש.

"ועניין ג' הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם". לפני המשימה הקשה יש להתאחד. אינו דומה יחיד הפועל מכח עצמו, ליחיד הפועל מכוחו של הכלל. בפרט כשהכלל צועד במגמה האלוקית:

בני ישראל נשלחו בעולם הזה לברר מלכותו³¹.

האגודה, שבשלמות מקדישה את כל כולה למען המטרה, בודאי שכוחה עצום, השפעתה אדירה, והרושם שהיא מותירה - נחרת עמוק בלבבות.

אם תצלח הגשמת שלוש הדרכים הללו, יקודש שם שמים ברבים, יזריח בעולם אורם של ישראל, וימלא האדם את חובתו.

אמנם הגורם היסודי לכל המהומה המביאה רעה לעולם בדיעות רעות, הוא הטא חילול ה', ולעומתו גדול הוא כח קידוש שם שמים היוצא מתלמיד חכם שמשאו ומתנו בשוק נאה, ודיבורו בנחת עם הכריות שעליו הכתוב אומר: "ויאמר אלי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר". כי רק ההנהגה הטובה המוסרית במעשים טובים ובמידות טובות, היוצאות מבעלי תורה, צדיקים ויראי ה', היא הערובה היותר נכונה לסלק את היסוד המוטעה של הכפירה המוסרית... וממילא חוזרת האורה האלוהית להאיר בנפשות, והכוחות הלאומיים הולכים ומתאחדים, וברכת החיים והשלום מתקרבת לבוא על ישראל³².

²⁸ "אדר היקר".

²⁹ אגרת הרמב"ן.

³⁰ במדבר י"ב ג'.

³¹ "שפת אמת", שם, ולעיל פרק ב'.

³² "אדר היקר", מ"ג.